

Přehled systematický.

	Strana		Strana
Úvod	1	<i>Klamotvary</i>	52
Díl první. Nerostpis č. minera- logie	3	<i>Živočícho- a rostlinotvary</i>	53
Část první. Znakoslovi nerostů	3	HLAVA DRUHÁ. Vlastnosti silozpytné	54
HLAVA PRVNÍ. Vlastnosti tvaroslovné	3	<i>Štípatelnost</i>	54
<i>Základní pojmy o tvarech krystalových</i>	5	<i>Lom</i>	56
<i>Soustavy osní a krystalové</i>	10	<i>Skupenství a tuhost</i>	56
I. Soustava mnohoosní	11	<i>Tvrdoť</i>	57
1. Jednoduché tvary soustavy mnohoosní	12	<i>Hustota č. poměrná váha</i>	58
a) Plnoploché	12	<i>Magnetičnost</i>	59
b) Poloploché	15	<i>Električnost</i>	60
α) Klonoploché	15	<i>Světélkování</i>	61
β) Rovnoběžnoploché	18	<i>Roztažitost nerostů za stoupání teploty</i>	61
2. Spojky tvarů soustavy mnohoosní	19	Vlastnosti optické	62
a) Tvarů plnoplochých	19	<i>Průzračnosť nerostů</i>	62
b) Tvarů poloplochých	20	<i>Jednoduchý lom paprsků světla</i>	63
α) Klonoplochých	20	<i>Dvojlom paprsků světla</i>	63
β) Rovnoběžnoplochých	21	<i>Polarisace paprsků světla</i>	65
II. Soustava čtverečná	22	<i>Mnohobarevnost krystalů</i>	69
1. Tvary jednoduché	22	<i>Měna č. hra barev, asterism a doužkování</i>	70
a) Plnoploché	22	<i>Lesk nerostů</i>	71
b) Poloploché	25	<i>Barva nerostů</i>	73
α) Klonoploché	25	<i>Vryp nerostů</i>	76
β) Rovnoběžnoploché	26	<i>Vrd kovový a nekovový</i>	76
2. Spojky tvarů soustavy čtverečné	27	Vlastnosti fyziologické	77
III. Soustava kosočtverečná	28	HLAVA TŘETÍ. Lučebné vlastnosti ne- rostů	77
1. Tvary jednoduché	28	A. O povaze nerostních hmot vůbec	77
a) Plnoploché	28	O prvcích	78
b) Poloploché	30	O slučování se prvků, o rovnomocninách a váhách atomových	79
2. Spojky tvarů soustavy kosočtverečné	30	O významu písmen co lučebných známek	81
IV. Soustava jednoklonná	31	Přehled prvků a hlavních znaků jejich	83
1. Tvary jednoduché	31	O sloučeninách nerostních hmot, o jejich názvech a známkách	86
2. Spojky tvarů soustavy jednoklonné	34	B. O způsobech, jakými v nerostní hmotě určité proměny se vyvozují	88
V. Soustava trojklonná	34	O zkoumání, jak se chová nerostní hmota za vyšší teploty	88
VI. Soustava šesterečná	36	a) v baňatce	88
1. Tvary jednoduché	36	b) v trubičce, na obou koncích otevřené	89
a) Plnoploché	36	c) na uhlí dřevěném	90
b) Poloploché (a čtvrtiploché)	38	d) na drátku platinovém	91
2. Spojky tvarů soustavy šesterečné	40	ve fosforečné perli	92
a) Plnoplochých	40	v boraxové perli	93
b) Poloplochých	40	e) na plíšku platinovém	93
<i>Růzopolárnost krystalů</i>	41	f) v klištkách platinových	94
<i>Srostlice krystalové</i>	42	O zkoumání, jak se chová nerost k vodě, ke kyselinám a k žravinám	94
<i>Nedokonalosti tvarů krystalových</i>	44		
<i>Měření velikosti hran</i>	46		
<i>Skupení krystalová</i>	47		
<i>Složení krystalová</i>	49		
<i>Užití sloh nerostů složených</i>	51		

	Strana		Strana
O zkoumání, z jakých prvků sloučenina se skládá	95	b) Těživce vodnaté	151
O zkoumání, v jakých poměrech jednotliví prvkové ve sloučenině obsaženy jsou	96	α) Fosforečnany	151
C. Jak souvisí vnitřní úprava a jakost hmot s tvaroslovnými a silozpytnými vlastnostmi jejich	96	β) Křemičitany	151
O soutvarnosti č. isomorfismu hmot	96	2. Těživce barevné (vesměs vodnaté)	152
Přehled obecnějších nerostů soutvarných	97	α) Chloridy	152
O mnohotvarnosti č. polymorfismu hmot	98	β) Fosforečnany	152
Přehled obecněj. hmot mnohotvarných	99	γ) Arseničnany	153
Část druhá. Soustavné vypsání nerostů	100	δ) Sirany	153
I. Vzdušniny	105	ε) Uhličitany	154
a) Vzdušniny prvkové	105	ζ) Křemičitany	155
b) Vzdušniny sloučené	106	η) Kysličníky	155
α) Vodíkové	106	VI. Slidy	156
β) Kyslíkové	107	1. Slidy bezbarvé nebo zbarvené	156
II. Kapaliny	109	a) Slidy bezvodé (křemičitany)	156
III. Soli (a kyseliny)	113	α) Slidy jednoosé	156
a) Bezvodé	114	β) Slidy dvoosé	157
α) Chloridy	114	b) Slidy vodnaté	158
β) Dusičnany	117	α) Křemičitany	158
γ) Sirany	118	α') Křemičitany hlinito-žiravinné a hlinito-vápenaté	158
b) Vodnaté	118	β') Křemičitany hlinité	159
α) Chloridy	119	γ') Křemičitany hořečnaté	159
β) Dusičnany	119	β) Kysličníky	159
γ) Uhličitany	119	2. Slidy barevné	160
δ) Sirany	120	a) Slidy barevné, bezvodé	160
αα) Sirany žiravin a zemin	120	b) Slidy barevné, vodnaté	160
ββ) Sirany kysličníků kovů těžkých	123	α) Arseničnany	160
ε) Bórany a kyselina bórová	125	β) Fosforečnany	160
Kyselina arsenová	126	γ) Křemičitany	161
IV. Hálovce	126	VII. Zeminy	162
1. Bezbarvé nebo zbarvené	126	1. Zeminy hálovcovité a slidovité h. = 1'7 až 2'9	162
a) Hálovce bezvodé	126	a) Bílé nebo zbarvené	162
α) Fluoridy	127	a') Bezvodé	162
β) Fosforečnany	128	α) Fosforečnany	162
γ) Sirany	129	β) Fluoridy	162
δ) Uhličitany	130	γ) Uhličitany	162
ε) Křemičitany	136	b') Vodnaté	163
b) Hálovce vodnaté	136	α) Sirany	163
α) Sirany	136	β) Uhličitany	163
β) Bórany	137	γ) Křemičitany	163
γ) Arseničnany	138	α') Hořečnaté	163
δ) Fosforečnany	138	β') Hlinito-hořečnaté, hlinito-draselnaté a hlinité	163
ε) Uhličitany	139	γ') mědnaté	164
ζ) Křemičitany	139	δ) Kysličníky	165
2. Hálovce barevné (vesměs vodnaté)	145	b) Barevné (vesměs vodnaté)	165
α) Arseničnany	145	α) Arseničnany	165
β) Fosforečnany	146	β) Fosforečnany	165
V. Těživce	147	γ) Sirany	165
1. Těživce bezbarvé nebo zbarvené	147	δ) Křemičitany	165
a) Těživce bezvodé	148	ε) Kysličníky	167
α) Fosforečnany	148	2. Zeminy těživcovité a rudovité, hustoty větší 2'9	167
β) Sirany	148	a) Bílé nebo zbarvené	167
γ) Uhličitany	149	a') Bezvodé	167
δ) Křemičitany	151	α) Sirany	167
		β) Uhličitany	167
		b') Vodnaté	167
		b) Barevné	167

Strana

Strana

a') Bezvodé	167
b') Vodnaté	167
α) Uhlíčitany	167
β) Kysličníky	167
VIII. Tvrđokameny	168
1. Tvrđokameny obecné, mající t. = 5¹/₄ až 7¹/₂	168
a) Fosforečňany	168
α) Vodnaté	168
β) Bezvodé	168
b) Bórany	168
c) Bórokřemičitany	169
d) Titano-křemičitany	170
e) Křemičitany a kyselina křemičitá	171
α) Křemičitany olivinovité	171
β) " granátovité	171
γ) " epidotovité	173
δ) " jinorázovité	174
ε) " rhodonitovité a willemitovité	176
ζ) " staurolithovité	176
η) " dichroitovité	177
θ) " živecovité, bezvodé	178
ι) " vodnaté	181
κ) Kyselina křemičitá, beztvárná (vodnatá)	182
λ) Kyselina křemičitá, krystalová (bezvodá)	182
f) Kysličníky	186
2. Tvrđokameny vzácné, po většině drahokameny, mající t. = 7¹/₂—10	186
IX. Rudy	190
1. Bezbarvé a zbarvené (vesměs bezvodé)	191
α) Chloridy, bromidy, jodidy č. rudy rohovecovité	191
β) Arseničňany	191
γ) Fosforečňany	192
δ) Vanadinčňany	192
ε) Wolframany	192
ζ) Molybděňany	193
η) Sirany	193
θ) Uhlíčitany	194
ι) Kysličníky	194
2. Rudy barevné	195
a) Bezvodé	195
α) Chrómany	195
β) Wolframany	195
γ) Křemičitany	196
δ) Kysličníky	196
α') Titanicité	196
β') Manganité a manganičité	197
γ') Uranité	198
δ') Železité	198
ε') Chromité	199
ζ') Mědnaté	200
b) Vodnaté (manganité a manganičité)	200
X. Kovy	201
1. Kovy vzácné	201

2. Kovy obecné	206
a) Tažné	206
b) Jemné	209
c) Kruché	209
XI. Leštěnce	210
1. Telluriky	210
2. Seléniky	211
3. Sírniky	211
a) Stříbrnaté, stříbrnato-železnaté, stříbrnato-mědnaté a mědnaté	212
b) Olovnaté, vismutové, olovnato-mědnato-vismutové a mědnato-vismutové	213
c) Olovnato-antimónové, olovnato-arsénové, pak olovnato-stříbrnato-antimónové a olovnato-mědičnato-antimónové	214
d) Antimónové, stříbrnato-antimónové, stříbrnato-arsénové, železnato-antimónové a molybdénové	216
XII. Kyzý	218
1. Sírniky arsenové, antimónové a ciničité, sloučené se sírníky kovů těžkých	218
a) Sírniky olovnato-arsénové	218
b) " mědnato-arsénové a -antimónové	218
c) " kobaltnato-arsénové	219
d) " nikelnato-arsénové a -antimónové	220
e) " železnato-arsénové	220
f) " mědičnato-ciničité	221
2. Antimóníky a arseníky kovů těžkých	221
a) Antimóníky stříbrnaté	221
b) Arseníky mědnaté	221
c) " železnaté	222
d) " kobaltnaté	222
e) " a antimóníky nikelnaté	222
3. Sírniky kovů těžkých	223
a) Mědičnato-železité	223
b) Kobaltnaté	224
c) Nikelnaté	224
d) Železnaté a železité	224
XIII. Blejna č. přestlky	227
a) Sírniky stříbrnato-arsénové a -antimónové	227
b) Sírniky antimónové a arsenové	227
c) Sírnik rtuťnatý	228
d) Sírniky cinečnaté a kademnaté	228
e) Sírniky manganaté	229
f) Sírniky mědnaté	229
XIV. Pryskýřice a uhlí	230
1. Pryskýřice	230
a) Krystalické	231
b) Celistvé a beztvárné	231
α) Lepkavé a pružné	231
β) Jemné a kruché	231
α') Žluté, žlutohnědé, hyacintové	231
β') Černohnědé a černé	232
2. Uhlí	232

	Strana		Strana
Díl druhý. Zeměznalství a země- zpyt	235	<i>O působení podzemních par na horniny</i>	251
Část první. Zeměznalství č. geognosie	235	<i>Jakými způsoby a v jaké míře sahá rost- linstvo a živočišstvo do vzájemnosti zemského složení</i>	253
<i>O podobách a způsobech uložení hornin</i>	235	<i>O relativném stáří hornin a o významu rostlinných a živočišných pozůstatků v horninách</i>	253
<i>O tvarech, kterých horniny rozpukáváním se a větráním nabývají</i>	239	<i>O útvarech zemských</i>	254
<i>O slohu hornin</i>	240	I. Práhory	255
<i>O nerostní skladbě a hlavních vlastnostech jednotlivých druhů hornin</i>	241	II. Prvohory	255
1. Horniny krystalické	241	1. Útvar silurský	255
A. Jednoduché	241	Souvrství spodního útvaru silurského	256
B. Smíšené	241	Souvrství svrchního útvaru silurského	257
a) Balvanité	241	2. Útvar devonský	258
b) Vrstevnaté	244	3. Útvar kamenouhelný	258
2. Horniny úlomkovité	245	4. Útvar permský č. dyas	261
a) Břidlice	245	III. Druhohory	262
b) Jíly a lupky	245	1. Útvar triasový č. kamenosolný	262
c) Pískovce a křemence	246	2. Útvar jurský	263
d) Slepence	246	3. Útvar křídový	264
e) Horniny sypké	247	IV. Třetihory	267
3. Horniny beztvárné	248	V. Čtvrtohory	269
A. Jednoduché	248	<i>Význam nerostních jmen, z cizích jazyků vzatých</i>	270
B. Smíšené	248	<i>Seznam osobních jmen, po nichž nerosty pajmenovány jsou</i>	272
Část druhá. Zemězpyt č. geologie	249		
<i>O působení vzduchu na horniny</i>	249		
<i>O působení vody na horniny</i>	249		